

Ayat Terbitan

Definisi

Ayat terbitan boleh didefinisikan sebagai ayat yang mengalami proses perubahan atau transformasi daripada ayat dasar. Ayat terbitan boleh terhasil melalui tiga proses iaitu:

- i. Proses pengguguran
- ii. Proses penyusunan semula
- iii. Proses peluasan

i. Proses pengguguran

Proses pengguguran boleh diertikan sebagai proses penerbitan ayat baharu yang terbentuk daripada dua atau lebih ayat dasar yang mempunyai unsur yang sama pada bahagian subjek mahupun bahagian predikat. Salah satu unsur yang sama tersebut tidak akan diulang tetapi akan digugurkan, seperti subjek yang sama, atau kata kerja yang sama mahupun objek yang sama.

Terdapat tiga jenis pengguguran iaitu:

- a. Pengguguran frasa nama sebagai subjek.
- b. Pengguguran frasa predikat.
- c. Pengguguran frasa nama yang mendahului frasa relatif.
- d. Pengguguran kata nama yang berfungsi sebagai inti dalam frasa nama.

a. Pengguguran frasa nama sebagai subjek.

Pengguguran frasa nama sebagai subjek boleh berlaku dalam dua proses iaitu:

- (i) Pengguguran subjek dalam ayat perintah
Subjek yang digugurkan dalam ayat perintah ialah subjek yang terdiri daripada kata ganti nama diri kedua iaitu kamu, awak, anda dan yang sama maksud dengannya.
Contoh Ayat Perintah:
Awak ke sini.
~~Awak~~ ke sini
~~Ke~~ sini!
- (ii) Pengguguran subjek yang sama dalam ayat majmuk
Dalam pembinaan ayat majmuk yang terdiri daripada dua atau lebih ayat, sering berlaku pengulangan subjek yang sama. Salah satu subjek itu perlu digugurkan. Contoh:
Hamid suka bermain badminton + Hamid suka bermain tenis.
Hamid suka bermain badminton dan ~~Hamid~~ suka bermain tenis.
Hamid suka bermain badminton dan tenis.

Dalam contoh di atas, berlaku pengulangan subjek iaitu Hamid. Oleh itu, Hamid telah digugurkan.

b. Pengguguran frasa predikat

Pengguguran frasa predikat berlaku dalam dua bentuk iaitu:

- (i) Pengguguran seluruh frasa predikat
Pengguguran seluruh frasa predikat bermaksud pengguguran seluruh predikat dalam ayat majmuk gabungan.
Contoh

Zaidi gemar mengail + Helmi gemar mengail.
Zaidi ~~gemar mengail~~ dan Helmi gemar mengail.
Zaidi dan Helmi gemar mengail.

Dalam ayat di atas predikat ~~gemar mengail~~ telah digugurkan. Proses pengguguran seluruh predikat ini berlaku dengan menggugurkan kesemua predikat yang serupa.

(ii) Pengguguran bahagian-bahagian frasa predikat

Pengguguran bahagian-bahagian frasa predikat berlaku dalam empat cara iaitu:

- Oleh + FN dalam ayat pasif
Kereta itu dipandu oleh Ali.
Kereta itu dipandu ~~oleh Ali~~.
Kereta itu dipandu.
Dalam contoh di atas, ayat kereta itu dipandu oleh Ali merupakan ayat pasif yang lengkap. Selepas berlaku pengguguran oleh + FN, ayat tersebut menjadi kereta itu dipandu.
- Kata bantu yang serupa
Apabila menggabungkan ayat tunggal yang mempunyai kata bantu yang serupa, kata bantu tersebut boleh digugur sehingga tinggal satu sahaja.
Contoh:
Adik boleh menyanyi + Adik boleh menari.
Adik boleh menyanyi dan ~~adik boleh~~ menari.
Adik boleh menyanyi dan menari.
Dalam ayat Adik boleh menyanyi dan menari, kata bantu boleh telah digugurkan.
- FN sebagai objek yang serupa
Dalam ayat majmuk terdapat FN yang bertindak sebagai objek yang serupa. Satu daripada objek tersebut akan digugurkan. Contoh:

Emak mencuci pakaian + Emak menyidai pakaian.
Emak mencuci ~~pakaian~~ dan ~~emak~~ menyidai pakaian
Emak mencuci dan menyidai pakaian
Dalam contoh ayat Emak mencuci dan menyidai pakaian, frasa pakaian telah digugurkan.
- FN sebagai objek selepas kata kerja yang membawa makna adjektif.
Frasa nama (objek) yang hadir selepas kata kerja transitif yang membawa makna adjektif dalam ayat boleh digugurkan. Contoh:
Kepetahan peserta itu memikat penonton.
Kepetahan peserta itu memikat ~~penonton~~.
Kepetahan peserta itu memikat.
Dalam contoh di atas, dengan pengguguran objek selepas kata kerja menjadikan kata kerja tersebut membawa makna adjektif

c. **Pengguguran frasa nama yang mendahului frasa relatif.**

Pengguguran frasa nama yang mendahului frasa relatif berlaku apabila frasa nama itu dipancangkan dan digantikan dengan perkataan yang. Contoh:

Pegawai polis itu abang saya. Pegawai polis itu memakai uniform.

Pegawai polis yang memakai uniform itu abang saya.

Yang memakai uniform itu abang saya.

Dalam ayat di atas telah berlaku proses pancangan dan proses pengguguran perkataan Pegawai polis yang telah berada di depan ayat.

d. Pengguguran kata nama yang berfungsi sebagai inti dalam frasa nama

Kata nama inti yang terbina daripada *KNInti* + penerang boleh digugurkan sehingga tinggal sebahagian penerangnya sahaja. Contoh:

Amalan membaca meningkatkan pengetahuan.

~~Amalan~~ membaca meningkatkan pengetahuan.

Dalam contoh di atas *KNInti* digugurkan dan *penerang* sahaja dikekalkan.

ii. Proses penyusunan semula

Proses penyusunan semula bermaksud bentuk perkataan dalam ayat asal diubah susunannya dan diterbitkan semula dalam struktur ayat yang baharu. Ayat yang mengalami penyusunan semula ialah ayat yang diubah menjadi ayat pasif, ayat yang mempunyai dua objek iaitu objek tepat dan objek sipi dan juga ayat songsang. Dalam proses ini, ayat akan mengalami perubahan tanpa mengubah maksud asal ayat. Terdapat tiga proses penyusunan semula iaitu:

a. Penyusunan semula Frasa Nama sebagai subjek

Terbitan ayat pasif daripada ayat aktif

Penyusunan semula Frasa Nama sebagai subjek bermaksud penyusunan semula objek aktif menjadi subjek ayat pasif. Frasa Nama yang menjadi objek dalam ayat aktif akan disusun semula menjadi subjek dalam ayat pasif.

Contoh:

Ayat aktif : Ahmad memotong rumput

Ayat pasif : Rumput dipotong oleh Ahmad

Ahmad memotong rumput merupakan ayat aktif. Objek ayat tersebut ialah rumput. Apabila ayat tersebut dipasifkan dan disusun semula, rumput telah menjadi subjek dalam ayat pasif.

Terbitan ayat aktif daripada ayat pasif

Penyusunan semula Frasa Nama sebagai subjek bermaksud penyusunan semula objek pasif menjadi subjek ayat aktif. Frasa Nama yang menjadi subjek dalam ayat aktif akan disusun semula menjadi objek dalam ayat pasif.

Contoh:

Ayat pasif : Penjarakan sosial mesti kita amalkan.

Ayat aktif : Kita mesti amalkan penjarakan sosial.

Penjarakan sosial mesti kita amalkan merupakan ayat pasif. Objek ayat tersebut ialah Penjarakan sosial. Apabila ayat tersebut diaktifkan dan disusun semula, kita telah menjadi subjek ayat tersebut.

Terbitan ayat susunan songsang daripada ayat pasif

Ayat aktif : Saya menjalani pembedahan tulang pinggul pada bulan yang lalu.

Ayat pasif : Pembedahan tulang pinggul saya jalani pada bulan lalu.

Ayat pasif susunan songsang : Saya jalani pembedahan tulang pinggul pada bulan lalu.

Perbezaan antara ayat aktif dengan ayat pasif susunan songsang ialah ayat aktif wajib menggunakan imbuhan me-, manakala ayat pasif susunan songsang adalah terbitan daripada ayat pasif yang telah disongsangkan.

b. Penyusunan semula Frasa Nama sebagai objek

Kebiasaannya ayat mempunyai satu objek, namun ada juga ayat yang mempunyai dua objek iaitu objek tepat dan objek sipi. Objek tepat ialah frasa nama yang berada selepas kata kerja manakala objek sipi ialah frasa nama yang mengikuti objek tepat.

Contoh:

Ayah menghadiahkan ibu seutas rantai tangan.

Ayah menghadiahkan seutas rantai tangan kepada ibu.

Ayat tersebut boleh digunakan dengan menukar ganti kedudukan kedua-dua jenis objek tersebut melalui proses penyusunan semula. Proses ini memindahkan kedudukan objek tepat dalam ayat asal ke bahagian akhir dengan didahului kata sendi nama kepada, dan meletakkan frasa nama objek sipi pada kedudukan selepas kata kerja untuk menjadikannya objek tepat yang terbaharu. Kata kerja dalam ayat yang diterbitkan berubah juga bentuknya iaitu imbuhan -i pada kata kerja jika ada digantikan dengan imbuhan -kan.

c. Penyusunan menjadi ayat songsang

Penyusunan semula ayat juga boleh dilakukan dengan menyongsangkan ayat tersebut.

Contoh:

Zuhairi telah berjaya menjadi seorang doktor selepas berusaha bersungguh-sungguh dalam pelajaran.

Selepas berusaha bersungguh-sungguh dalam pelajaran, Zuhairi telah berjaya menjadi seorang doktor.

Jika diperhatikan susunan dalam ayat contoh di atas, kedudukan keterangan telah berubah. Frasa keterangan Selepas berusaha bersungguh-sungguh dalam pelajaran disongsangkan apabila keterangan itu difokuskan.

iii. Proses peluasan

Ayat yang mengalami proses peluasan ialah ayat terbitan yang mengalami penambahan unsur dalam ayat yang baharu. Terdapat beberapa jenis peluasan iaitu:

a. Peluasan frasa nama sebagai subjek

Peluasan frasa nama sebagai subjek berlaku melalui proses pemancangan ayat ke satu ayat lain menggunakan kata pancangan relatif yang. Contoh:

Doktor merawat pesakit.

Doktor itu abang saya.

Doktor yang merawat pesakit itu abang saya.

b. Peluasan frasa nama sebagai predikat

Peluasan frasa nama sebagai predikat dapat dilakukan dengan memancarkan frasa relatif yang bagi menggantikan frasa nama yang serupa atau sama dengan predikat yang digugurkan. Contoh:

Nenek menyapu lantai.

Lantai itu kotor.

Nenek menyapu lantai yang kotor.

c. Peluasan dengan kata hubung

Peluasan ayat dengan kata hubung boleh berlaku dengan menggunakan kata hubung bagi menggabungkan dua atau lebih ayat yang sama dengan menggunakan kata hubung seperti dan, tetapi, serta, lalu, jika, walaupun, sungguhpun, kerana dan sebagainya. Contoh:

Zahil gemar berkuda.

Zakuan gemar berkuda.

Zahil dan Zakuan gemar berkuda.

d. Peluasan melalui proses komplimentasi.

Peluasan melalui proses komplimentasi bermaksud proses yang mengubah sesuatu ayat menjadi satu frasa nama dan memancarkan ayat tersebut kepada satu ayat lain sehingga menghasilkan peluasan kepada ayat tersebut. Contoh:

Dia mengetahui (sesuatu)

Sakitnya tenat.

Dia mengetahui bahawa sakitnya tenat.